

شماره ۱۱۳ مردادماه ۱۳۹۰

در این شماره می خوانیم:

برداشت محصول زیتون و عملیات پس از برداشت

یک گاو شیری مناسب چه ویژگیهایی باید داشته باشد؟

زنان روستایی حایبان اقتصاد طبیعی

اصول مرتعداری

ضد عفونی بستر گوسفند در گلخانه

یک سو و نیازهای متفاوت گیاهان بخشهای مختلف مزرعه از دیگر سو و نیز سایر عوامل متغیر در سطح مزرعه نیازمند اعمال مدیریت متغیر و متناسب با هر قسمت از مزرعه می باشد که نیاز به چنین مدیریت متغیری فلسفه اصلی پیدایش کشاورزی دقیق بوده است. کشاورزی دقیق که گاهی آن را کشاورزی «خاص مکانی» نیز می نامند، یک نوع نگرش جدید در مدیریت مزرعه است. به عبارتی ساده تر، کشاورزی دقیق سیستمی است که تولیدکنندگان کشاورزی می توانند بوسیله آن تغییرات در جهت افزایش محصولات زراعی و افزایش بهره وری گام بردارند. به بیان دیگر کشاورزی دقیق یک استراتژی مدیریتی است که جزئیات و اطلاعات مربوط به هر قسمت از مزرعه را بکار گرفته و مدیریت دقیق بر نهاده ها اعمال می کند. در این نوع سیستم اطلاعات ویژه نوع خاک و کیفیت تولید هر قسمت کوچک از مزرعه جمع آوری شده و مقدار نهاده متناسب با آن قسمت به صورت بهینه بکار برده می شود. فلسفه ای که کشاورزی دقیق بر آن استوار است این است که برای افزایش بازده اقتصادی و کاهش آلودگی محیط زیست، نهاده های کشاورزی و مواد شیمیایی مصرفی همچون کودهای شیمیایی، آفتکشها و غلظتکشا دقیقاً به همان میزان مورد نیاز هر بخش کوچک از مزرعه بکار برده شود نه بیشتر و نه کمتر. علیرغم اینکه در نگاه اول کاربرد کشاورزی دقیق مدیریت پیچیده ای را می طلبد از طرفی توجه اقتصادی چنین سیستمی با ترندهایی مواجه است اما به نظر می رسد با توجه به چالشهای عمده ای که جهان امروز در زمینه آب، غذا، آلودگی محیط زیست و منابع انرژی با آنها مواجه است، تسلیهای آینده ناگزیر بر روی آوردن به چنین شیوه هایی خواهد بود.

بهزاد شهرکی - مدیر مسؤول

سرفاله

اهمیت کشاورزی دقیق در مدیریت مزرعه

بی شک مسأله غذا و امنیت غذایی یکی از اساسی ترین و مهمترین چالش های عصر حاضر و آینده است. افزایش جمعیت جهان از یکسو و استفاده از حداکثر وسعت زمینهای قابل کشت، مسیر حرکت بشر را از تلاش در جهت افزایش سطح زیر کشت به سمت افزایش عملکرد در واحد سطح سوق داده است. لذا متخصصین علوم کشاورزی سالهاست که در موضوع «به زراعی» و «به نژادی» را به عنوان استراتژی های اصلی و کلیدی جهت تأمین آینده غذایی برگزیده اند. در این راستا متخصصین اصلاح نباتات به سمت تولید ارقام با دستکاریهای ژنی گیاهان و متخصصین علوم زراعی نیز به سمت اصلاح سیستمهای زراعی موجود و ابداع سیستمهای نوین مدیریت مزرعه روی آورده اند. در این میان مسأله کمبود آب و حساسیتهای قابل درکی که در سالیان اخیر در قبال موضوع حفظ محیط زیست و حفظ منابع انرژی ایجاد شده است و نظیر به اینکه سیستمهای نسق کشاورزی با مدیریت غلط آب و از طرفی مصرف بی رویه کودها، غلظتکشا و آفت کشهای شیمیایی از مهمترین منابع آلودگی محیط زیست بوده است. لذا متخصصین علوم زراعی در سالیان اخیر به دنبال شیوه های نوینی در مدیریت مزرعه بوده اند که علاوه بر بهینه سازی مصرف نهاده ها، عملکرد را نیز افزایش داده و در نهایت بازده اقتصادی تولید را بالا ببرد. در جهت چنین هدفی بود که از اوایل دهه اخیر موضوع کشاورزی دقیق مطرح شده است. بدیهی است در سطح یک مزرعه هر چند کوچک با متغیرهای مختلفی مواجه هستیم. تفاوت ویژگیهای خاک قسمتهای مختلف مزرعه از

فرهنگ بهداشتی - وظیفه ای در تقویت سلامت دام و جمع های دامی

اهمیت تغذیه با شیر مادر «به مناسبت هفته تغذیه با شیر مادر»

شیردهی یکی از مهم ترین بخش های مراقبت از کودک است که می تواند در تمام طول عمر کودک تأثیر گذار باشد. تغذیه کودک با شیر مادر نه تنها موجب فراهم شدن همه مواد مغذی بدن در حال رشد کودک می شود بلکه او را در مقابل بسیاری از بیماری ها مصون می کند. خیلی از ما همه مزایای خوردن شیر مادر برای کودک را می دانیم اما آنچه از اهمیت زیادی برخوردار است این است که شیردهی نباید تنها بعنوان یک مقوله مربوط به مادر تلقی شود.

شیردهی فرایندی است که به طور غیرمستقیم موجب تأثیراتی روی جامعه، اقتصاد جامعه، مذهب و سایر عوامل فرهنگی اجتماعی و حتی هنجارها و ناهنجارهای اجتماعی می شود و باید به آن به صورت امری مشارکتی نگریسته شود. یعنی از سوی جامعه هم مورد حمایت قرار گیرد. عدم شیردهی از پستان معمولاً به دلیل اطلاعات ناکافی زنان در مورد اهمیت این مسأله موضوع مهمی است. در برخی جوامع مردان نقش مهمی در تصمیم گیری همه جنبه های زندگی زنان دارند. نقش مردان نه تنها در مسأله بهداشت باروری از اهمیت وافری برخوردار است، بلکه شیردهی هم متأثر از نقش آنهاست. مطالعات گسترده نشان می دهد زنانی که همسرشان آنها را در دوران شیردهی مورد حمایت قرار می دهند مدت طولانی تری به فرزند خود شیر می دهند و احساس امنیت و آرامش خاطر بیشتری تجربه می کنند. مشارکت مردان در امر شیردهی مادر به نوزاد، حتی موجب بهبود وضعیت زندگی آنها می شود. طبق یک مطالعه انجام شده در کشور نپال در سال ۲۰۰۸ میلادی، مشارکت مردان

در مراقبت های دوران بارداری و مراقبت از نوزاد مورد بررسی قرار گرفت. ۴۶۱ مرد ۱۵ تا ۵۹ ساله که حداقل ۱ فرزند در زمان تحقیق داشتند مورد مطالعه قرار گرفتند. اطلاعات مردان، امکانات و روش های حمایتی و مشارکتی مردان و نحوه جستجوی درمان مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیش از ۷۸ درصد از مردان اهمیت شیردهی از پستان مادر را می دانند. مطالعه تأثیر و مشارکت مردان را در امر شیردهی از ۳ جنبه برجسته می کند.

اول این که: تحصیلات یکی از مهم ترین عواملی است که ارتباط مستقیم یا غیرمستقیم با نقش مردان در حمایت از شیر مادر دارد. درواقع تحصیلات نه تنها سبب آگاهی مردان از ضرورت تغذیه با شیرمادر می شود بلکه کمک می کند تا پدر به جنبه های مختلف زندگی سالم توجه بیشتری داشته باشد و حس مسوولیت پذیری در او بیشتر شود.

دوم این که: رسانه های ارتباط جمعی هم در تعیین آثار مثبت مشارکت مردان در امر تغذیه با شیر مادر نقش مهمی دارند. درواقع، رسانه های ارتباط جمعی می تواند اهمیت شیرمادر را در سلامت کودک و مادر و همچنین سلامت جامعه نشان دهند.

و آخر این که: بحث و گفتگو و ارتباطات بهتر والدین درک و جستجوی درمان هرگونه مشکل بهداشتی و سایر موضوعات خانواده را راحت تر می کند و این در مشارکت مردان در شیردهی توسط مادران تأثیر قابل توجهی دارد.

فاطمه روستایی - کارشناس تغذیه با شیر مادر مرکز بهداشت استان

مجتمع های دامداری به منظور جمع آوری و خروج دامداریهای داخل و حاشیه شهرها طراحی شده است که براساس نوع کاربری واحدها به سه نوع پرورش گاو شیری، پرورش گوساله پروازی و پرورش گوسفند پروازی تقسیم بندی می شوند.

با توجه به کاهش فواصل دامداریها و احداث واحدهای دامداری در مجاورت یکدیگر امکان انتقال و سرایت بیماری در بین واحدها افزایش می یابد که در صورت عدم رعایت اصول بهداشتی - قرنطینه ای هر لحظه امکان بروز اپیدمی بیماریهای واگیر دانی در مجتمع ها وجود خواهد داشت که برای جلوگیری از رویناد چنین وضعیتی اقدامات بهداشتی - قرنطینه ای الزامی است و در این راستا لازم است کلیه واحدهای موجود در مجتمع، به عنوان یک دامداری واحد یا واحد اپیدمیولوژیک تلقی گردند و اقدامات بهداشتی - قرنطینه ای به صورت یکپارچه در کل مجتمع به صورت یکپارچه انجام شود.

در اجرای سیاستهای ایمن سازی و ضد عفونی اقداماتی از قبیل اجرای طرح های مایه کوبی همزمان دام ها، طرح های مبارزه با انگل های خارجی دام، ضد عفونی کلیه واحدها در فواصل مناسب در مجتمع، تست های سل و بروسلوز در مجتمع های شیری و ... در برنامه کاری قرار داده شود.

برای اجرای بهتر و موثر ضوابط بهداشتی - قرنطینه ای در مجتمع ها لازم است زیر ساخت ها و شرایط زیربنایی در احداث و بهره برداری مجتمع ها پیش بینی شده باشد که در قسمت دوم توضیح داده خواهد شد.

سوجهر آتش پنجه و محمد جلالیان تقدم - کارشناسان علوم دامی

برداشت محصول زیتون و عملیات پس از برداشت

زیتون متعلق به تیره **Oleaceae**، جنس **Olea** و گونه **Europea** می باشد. برگها دائمی و متقابل، بدون گوشوارک، اغلب گلپای آن نر و ماده و به ندرت جداجنس هستند. گل آذین زیتون به صورت خوشه ای است که از جوانه های کنار برگهای موجود بر روی شاخه های یکساله به وجود می آید. گلپای زیتون دارای ۴ کاسبرگ تحلیل رفته، ۴ گلبرگ سفید گوشتی است که قبل از باز شدن سبز تا زردرنگ است. مادگی دو برچه ای و میوه آن شفت بوده و گرد افشانی توسط باد صورت می گیرد.

زمان برداشت زیتون:

زمان برداشت بستگی به نوع رقم، آب و هوای منطقه، میزان محصول و حتی عملیات به زراعی (کود، هرس و آبیاری) دارد. چون زمان برداشت زیتون روی میزان روغن استحصالی تأثیر دارد لذا برداشت آن باید موقعی انجام شود که میوه زیتون کاملاً رسیده بوده و از نظر میزان روغن غنی باشد. چنانچه برداشت محصول با تأخیر صورت گیرد موجب کم شدن میزان عملکرد در سال بعد (سال آوری) شده، عوامل اکسید کننده روغن زیتون افزایش یافته و علاوه بر اینکه میزان اسیدهای چرب آزاد شده افزایش می یابد از کیفیت روغن زیتون کاسته می شود. ضمناً هرچه میوه زیتون رسیده تر باشد ترکیبات فنلی نیز کاهش می یابد. بنابراین، زمان برداشت محصول جهت تحویل به کارخانه و مراکز روغن کشی باید موقعی باشد که میوه به حداکثر اندازه خود رسیده و ضمن تغییر رنگ، از بیشترین مقدار روغن نیز برخوردار باشد.

رسیده کامل میوه زیتون با کاهش اسید اولئیک و افزایش اسید لینولئیک همراه می باشد. ضمن آنکه باید در نظر داشت که هوای سردتر خطر تلخی روغن و طعم چوبی شدن آنرا در پی خواهد داشت.

نحوه برداشت زیتون:

روشهای مختلف برداشت به نیروی کار، وضعیت اقتصادی و اجتماعی، نوع رقم و جنه درخت بستگی دارد که مهمترین روشهای آن عبارتند از:

۱. چیدن میوه با دست
۲. چیدن میوه با چوب
۳. چیدن میوه با شانه

۴. استفاده از ماشینهای کوچک به صورت تکاندنه مکانیکی

۵. استفاده از ماشینهای کوچک به صورت کنسانتره پتوماتیکی

۶. استفاده از ماشینهای بزرگ که با تراکتور یا موتور سرخود کار می کنند.

در مناطقی که امکان دسترسی به ادوات مکانیزه نظیر استان سیستان و بلوچستان وجود ندارد و یا میزان سطح زیر کشت قابل توجه نمی باشد مناسبترین روش برداشت زیتون، برداشت با دست میباشد.

چرا که در این روش، در برداشت دقت زیادی اعمال می شود. لذا روغن حاصله از کیفیت بالایی برخوردار بوده و کمترین میزان صدمه به شاخه های بارده درخت و میوه زیتون وارد خواهد شد. در این روش در درختان پاکوتاه با استفاده از چهار پایه و یا بدون نیاز به آن و در درختان پابلند با استفاده از نردبان یا پلکانهای دو طرفه میوه با دست چیده شده و در زنبیل یا سدهای پلاستیکی ریخته میشود. در درختان خیلی بلند که امکان بالا رفتن از آنها نیست و یا اینکه چیدن تک تک میوه ها وقت گیر است از چوبدستی های بلند استفاده می شود. در این روش کارگر با چوب روی شاخه های میوه دار کوبیده که در نتیجه آن میوه روی چادرهای پهن شده در زیر درختان ریخته شده و جمع آوری می شود.

این روش نه تنها باعث معیوب شدن میوه زیتون می شود، بلکه موجب شکسته شدن شاخه های باردهنده نیز می شود. در نتیجه به تولید میوه در سال بعد خسارت زیادی وارد می کند. از طرفی معیوب شدن میوه سبب تسریع در فساد میوه می شود لذا روغن استحصالی به دلیل افزایش اسید چرب آزاد و پراکسید از کیفیت مطلوبی برخوردار نخواهد بود. بنابراین توصیه می شود تا حد امکان از به کار بردن این روش خودداری شود.

نکته ای که حائز اهمیت می باشد این است که در حین برداشت باید از تماس میوه با خاک به دلیل تخریب میوه و آلودگی آن جلوگیری شود.

عملیات پس از برداشت زیتون:

عملیات پس از برداشت میوه زیتون از بسیاری جهات حائز اهمیت است چرا که در حال حاضر بیشترین میزان خسارت به محصول برداشت شده از این مرحله به بعد می باشد. منظور از عملیات پس از برداشت جداسازی، نگهداری، ترابری و انتقال می باشد.

- جداسازی:

پس از برداشت میوه زیتون از روی درخت

باید برگها، سنگریزه ها، شاخکهای داخل زیتون های برداشت شده و هر گونه مواد زائد را جدا نمود؛ - نگهداری:

باید تا حد امکان بلافاصله پس از برداشت میوه زیتون، عمل روغن کشی انجام گیرد تا کیفیت روغن حفظ شود. چرا که میوه نرم و رسیده در مقابل صدمات مکانیکی و آلودگیها بسیار حساس می باشد. از این رو تأخیر در عملیات استخراج روغن، موجب کاهش شدید کیفیت روغن استحصالی می شود. - ترابری و انتقال زیتونهای برداشت شده:

پس از برداشت میوه زیتون به روش سنتی یا مکانیکی و جداسازی مواد زائد، باید آن را در جعبه های مشبک پلاستیکی قرار داده پایه های موجود در چهار گوشه جعبه ها باید اندکی بلندتر از سطح فوقانی جعبه ها باشد بطوریکه گذاردن جعبه ها روی یکدیگر باعث ایجاد فشار روی میوه ها نگردد. همچنین کف جعبه ها باید به نحوی ساخته شود که با بالا بردن توان به سهولت آنرا جابجا نمود. معمولاً میوه ها بوسیله کامیون یا یکدک به کارخانه منتقل می شوند. بارگیری و ترابری میوه زیتون باید به نحوی باشد که کمترین میزان صدمه به محصول وارد شود. ضمن آنکه باید دقت شود تا محصول مورد نظر به میزان کمتری در معرض تغییرات شیمیایی، فیزیکی و نیز آلودگیهای بیولوژیکی قرار گیرد.

یادآوری ۱: چنانچه در زمان برداشت و حمل و نقل از بسته های نامناسب مانند کونیهای پلاستیکی یا کنفی استفاده شود به دلیل له شدن میوه ها و خروج عصاره میوه و تجمع و تخمیر آن ارزش کمی و کیفی روغن به دست آمده کاهش می یابد و باعث افزایش میزان اسیدبته و پراکسید و کاهش ویژگیهای ارگانولپتیکی در روغن زیتون خواهد شد.

یادآوری ۲: توصیه می شود در باغهای بزرگ که زمان برداشت به طول می انجامد انتقال میوه زیتون به مراکز روغن کشی در چندین مرحله و بعد از برداشت روزانه صورت پذیرد و مراکز روغن کشی نیز با توجه به ظرفیت تولید اقدام به روغن کشی نماید.

ملاحظات در دست مکانیزه زیتون:

۱. سرعت عمل بالا و افزایش راندمان (افزایش بهره وری)
 ۲. حفظ کیفیت محصول برداشت شده به صورت مطلوب (کاهش ضایعات)
 ۳. صرفه جویی در مجموع هزینه های مصرف شده بخصوص صرفه جویی در وقت
 ۴. عدم نیاز به نیروی انسانی زیاد در هنگام رسیدن میوه زیتون
 ۵. تولید روغن زیتون با کیفیت بالا
- شرایط مناسب نگهداری میوه زیتون و برخی ویژگیهای فیزیکی آن:
- دمای مناسب نگهداری: ۱۰-۵ درجه سانتیگراد
 - رطوبت مناسب نگهداری: ۹۰-۸۵ درصد
 - مدت زمان نگهداری: ۳-۶ هفته
 - نفقه انجماد: ۲/۴ - ۱/۴ درجه سانتیگراد
 - گرمای ویژه: ۸۴/۰

عباس آذر - کارشناس ترویج

منبع: استاندارد ۶۲۱۴ میوه ها و سبزیها - میوه زیتون، آیین کار برداشت و نگهداری آن

یکی دیگر از نشانه های گاو شیری، ارتفاع پستان عقبی می باشد. این ارتفاع نشان دهنده ظرفیت تولید شیر در گاو است و هر چه فاصله فرج دام تا محل اتصال پستان کمتر باشد، بهتر است.

عمق پستان یعنی بررسی وضعیت کف پستان (به غیر از نوک آن) با مفصل خرگوشی پاهای عقب.

البته درست است که هر چه پستان بزرگتر

باشد شیر بیشتری را در خود جای می دهد ولی یک پستان با عمق بیشتر زودتر به زخم و ورم پستان آلوده میشود.

بنابراین در این مورد باید به سن دام توجه کرد. هر چه سن دام بیشتر باشد عمق پستان بیشتر می شود و همچنین باید توجه داشت که در هنگام خرید یک گاو شیری در قسمت پستی پستان در هنگامی که پر از شیر است وسط پستان یک خط وجود داشته باشد و هر چه عرض پستان زیاد باشد، دام قدرت شربوری بهتری دارد و طول عمر اقتصادی آن بیشتر خواهد بود. یکی از مواردی که باید هنگام خرید گاو شیری به آن توجه شود اندازه سر پستانک های گاو است و باید به چند نکته توجه کرد:

۱. پستانک ها نباید به شکل پستانک های بز یا به اصطلاح بز باشد.
۲. پستانک ها خیلی قطور نباشد.
۳. سوراخ پستانک ها نباید بیش از حد ریز یا گشاد باشد.

خلاصه:

۱. در هنگام خرید گاو شیری، ابتدا باید دقت کرد دام بیمار نباشد و از سالم بودن آن مطمئن شوید.
۲. عرض کبک گاو شیری هر چه بیشتر باشد، بهتر است.
۳. هر چه پاهای عقب گاو، ظریف تر و زاویه آنها داسی شکل (بسته تر) باشد، مناسب تر است.
۴. باید توجه داشت که پستان گاو بیش از حد عمیق نباشد چون در این صورت پستان گاو زودتر به انواع بیماریها از جمله ورم پستان مبتلا می شود.
۵. سر پستانکهای گاو باید در مرکز هر ۴ قسمت پستان گاو قرار داشته باشد.
۶. سر پستانکهای گاو شیری از جلو کمی بلندتر از عقب باشد.
۷. در زمان خرید گاو شیری باید به ویژگیهای اختصاصی حیوان توجه کافی کرد.

غلامعلی پیری - کارشناس مدیریت جهاد کشاورزی زایل

هر چند همه دامداران نشانه های یک گاو شیری خوب را می دانند ولی آیا از مقدار اهمیت هر یک از این نشانه ها هم آگاهی دارید؟ آیا مهمترین نشانه ها و اندازه آنها را می دانید؟ در مرحله اول با خرید دام خوب و پر محصول هم تولید خوبی خواهید داشت و هم دامهای نامطلوب و کم محصول خود را کم کم با دامهای پر محصول تعویض و گاوهای کم تولید را از گله حذف و از نژادهای گاو خوب و اصلاح شده جایگزین می کنید.

قبل از خرید گاو شیری باید از سالم بودن آن اطمینان پیدا کنیم و حتی کارت بهداشت آن بازدید شود. علائم یک گاو سالم شیری باید تحرک کافی، چشمان شفاف، درشت و برقی، موهای برقی و تمیز، گوشهای برجسته و سیخ، پوزه صاف و مرطوب و لبهای گشاده داشته باشد.

نبته باید دقت کنید که حرکتی غیر عادی گاو را با تحرک و شادابی آن اشتباه نگیرید. خریدار باید گاو را حرکت دهد تا از مناسب بودن فاصله سم ها، راه رفتن منظم و لنگ تزدن آن مطمئن شود. چون لنگش یکی از مهمترین مواردی است که باید در زمان خرید به آن توجه داشته باشیم.

ویژگیهای اختصاصی گاوهای شیری:

خوب است بدانید که قد حیوان اثری در شیردهی آن ندارد ولی گاو کوچک و ضعیف به علت این که نمی تواند غذای بیشتری بخورد و در تلقیح مصنوعی به اسپرم ها خوب جواب نمی دهد برای نگهداری مناسب نیست، به هر صورت گاو ها را به سه دسته تقسیم می کنند:

۱. گاوهای قد بلند
۲. گاوهای قد متوسط
۳. گاوهای قد کوتاه

عمق بدن گاو شیری، یکی دیگر از شاخصها می باشد و با دیدن ظاهر گاو می توان به عمق بدن آن پی برد به طوری که هر چه فاصله چاله شیر تا آخرین دنده از قسمت عقبی حیوان بیشتر باشد آن حیوان غذای بیشتری می تواند بخورد و قدرت تولید بالاتری دارد و این صفت رابطه مستقیمی با میزان تولید شیر ندارد

ولی در عمر اقتصادی و توانایی گاو برای تولید بیشتر اثر دارد.

نکته دیگر در خصوص گاو شیری وضعیت و شکل پاهای جلو می باشد که باید مستقیم و بدون خمیدگی به بدن وصل باشد و بیش از حد بلند و کوتاه نباشد.

همچنین فاصله دو پا نشان دهنده عرض سینه است عرض سینه متوسط یا بیش از حد متوسط در عمر اقتصادی و توانایی گاو برای تولید بیشتر اثر دارد.

زنان روستایی

حامیان اقتصاد

طبیعی

زنان در سراسر جهان نقش بسیار مهم و تعیین کننده ای را در اداره امور خانواده و جامعه دارند و برای تسریع روند تغییر و تحقق هدفهای توسعه پایدار می توانند مسوولیت بسیار جدی و مهمی را برعهده گیرند. زنان روستایی به عنوان یکی از عوامل غیر مشهود در اقتصاد کشاورزی و منابع طبیعی سهم فراوانی از کل نیروی انسانی مورد نیاز این بخش را در سطح جهان تشکیل می دهند همچنین نیرویی عمده برای تحول و منبمی بالقوه برای پیشبرد اقتصاد روستایی و افزایش هر چه بیشتر تولیدات مواد غذایی هستند.

در ایران حدود ۸ میلیون زن روستایی ۱۰ سال به بالا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی فعالیت دارند که بخش مهمی از آنان زنان عشایری می باشند. روستا نیز به عنوان یک محیط تولیدی همواره نقش مهمی را در اقتصاد کشور ایفا می کند و زنان روستایی با دارا بودن نبی از جمعیت ساکن روستا نقش عمده ای را در فعالیتهای تولیدی به عهده دارند. از طرف دیگر خانواده های روستایی به عنوان کوچکترین واحد اقتصادی و اجتماعی این جوامع محل ایجاد انگیزه برای

فعالتهای مختلف آنها می باشد. بنابراین زنان با تأثیر بر چگونگی مصرف خانواده و به بارتی فرهنگ بهره وری نقش بسیار مهمی در بهبود مصرف خانوار و اقتصاد ملی و نیز توسعه اجتماعی و فرهنگی ایفا می کنند.

بنابراین با توجه به آگاهی های روزافزون نسبت به نقش زنان در فرایند تولید و لزوم مشارکت گسترده تر آنان در روند توسعه اقتصادی و اجتماعی لازم است در سیاستهای توبین ملی، محلی و روستایی از فعالیتهای آنان حمایت و پشتیبانی به عمل آید که در این راستا رفع موانع و مشکلات موجود بسیار حائز اهمیت است.

برای برانداختن فقر، ساختن دنیای بهتر و همچنین رسیدن به سطوح ایده ال توسعه تنها راه ترویج و آموزش، تغییر نگرش جامعه نسبت به زنان و مشارکت آنان و رعایت حقوق برابر برای آنها، بهبود بهداشت، تغذیه و روش های تولید کشاورزی می باشد.

تجارب متعدد نشان می دهد که فقدان روحیه مشارکت و زنان یک جامعه فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی آن کشور را با مخاطرات گوناگون مواجه خواهد کرد و حتی ممکن است حرکتها و برنامه های بخشهای مختلف اقتصادی را به ورطه نضاد و مقابله کشاند. در نهایت می توان با تواناسازی زنان روستایی از طریق اشتغال باعث احیای روحیه آفرینش و نوآوری و با ایجاد تنوع و تعدد در مشاغل آنان موجب افزایش کیفیت بهره وری فعالیتهای دختران و زنان در محیط های روستایی شد.

فاطمه کیخا - کارشناس ترویج

اصول

مرتعداری

تعاریف گوناگونی از مرتع توسط متخصصین و کارشناسان مرتع ذکر شده است. اما بطور ساده و روان مرتع را می توان چنین تعریف نمود: «کلیه اراضی ای که دارای پوشش طبیعی و خودرو هستند، به نحوی که خوراک دام از آن حاصل می گردد».

استان سیستان و بلوچستان دارای آب و هوای گرم و خشک با ویژگی بارندگی کم و درجه حرارت زیاد می باشد، در نتیجه مراتع این استان از شرایط مساعد و مطلوبی برخوردار نمی باشد، لذا جزء مراتع فقیر و ضعیف کشور محسوب می گردند.

از طرف دیگر، اکثر بهره برداران مراتع را روستائیان و دامدارانی تشکیل می دهند که جهت تأمین علوفه مورد نیاز دام خود وابستگی زیادی به مراتع دارند.

با توجه به این موارد (فقیربودن مراتع و وابستگی شدید دامداران به مراتع)، باید اصول و برنامه ای در مراتع اجرا و عملی گردد که نه به مراتع آسیبی وارد شود و نه دامداران دچار زیان و ضرر گردند.

در این مقاله اصول مرتعداری صحیح در دو بخش جداگانه زیر مورد بررسی قرار می گیرد:

۱. شیوه صحیح چرای دام از مراتع

۲. اصولی که باید در یک چرای برنامه ریزی شده رعایت گردد.

نحوه چرای دام از مراتع

نحوه چرای دام از مرتع می تواند به دو صورت زیر انجام گیرد: ۱. چرای آزاد ۲. چرای بسته

۱. چرای آزاد

در چرای آزاد، گله بدون برنامه مشخص در تمام سطح مرتع و در طی زمان (فصل چرا) چرا می کند. در این روش هم، مدت توقف دام در قسمت های مختلف مرتع بیشتر است و هم این توقف در محل ها بطور یکسان و یا متناسب نیست. البته در مواقعی که طول مدت توقف دام در مرتع کوتاه باشد (۳-۲ روز)، دام کمتر مجبور به استفاده از گیاهان کلاس ۲ و ۳ (که از لحاظ خوشخوراکی در درجه پایینی نسبت به گیاهان کلاس ۱ می باشند) خواهد شد. لذا نتایج حاصل با توقف طولانی قابل مقایسه خواهد بود، در نتیجه:

الف - استفاده از علوفه در مناطق مختلف مرتع یکسان نیست.

ب - به علت محدود نبودن سطح مرتع، دام در درجه اول از گیاهان مرغوب چرا می نماید و چون محدودیت سطح وجود ندارد، به دنبال گیاهان مرغوب در سطح مرتع می

گردد. این در حالی است که گیاهان کلاس ۲ و ۳ از نظر خوشخوراکی، کمتر و یا اصلاً مورد استفاده قرار نمی گیرند.

در طی روزهایی که سبزی می شود گیاهان مرغوب بالاچار و با استفاده از مواد غذایی ذخیره، رشد مجدد می کنند و چون این رشد جدید، هم خوشخوراک است و هم شاداب، بلافاصله مورد چرای مجدد دام قرار می گیرد. نتیجه اینکه مرتباً گیاهان کلاس ۱ به نفع گیاهان کلاس ۲ و ۳ ضعیف و ضیف تر شده و از عرصه مرتع محو می شوند.

۲. چرای بسته

در چرای بسته سطح مرتع به قطعاتی تقسیم می گردد و در هر چرا قطعه یا قطعات مشخصی مورد چرای دام قرار می گیرد. سطح این قطعات با توجه به ظاهر طبیعی یا مصنوعی طوری در نظر گرفته می شود که علوفه موجود برای تغذیه گله در طی چند روز منظور شده، کافی باشد.

نتایج حاصل از این نوع چرا به شرح زیر خواهد بود:

الف - در صورت محدود بودن سطح مرتع، هر چند که دام اول از گیاهان خوشخوراک چرا می نماید، ولی به لحاظ محدود بودن این گیاهان در سطح مرتع، دام اجباراً جهت تأمین نیاز غذایی خود، مبادرت به استفاده از گیاهان کلاس ۲ و ۳، به جز گیاهان سمی و مضر و خاردار می نماید، نتیجتاً فقط گیاهان کلاس ۱ مورد چرای قرار نگرفته و توأم با آنها گیاهان کلاس ۲ و ۳ نیز مورد چرای قرار می گیرند. لذا قدرت رویش و رقابت این گیاهان در مقابل گیاهان کلاس ۱ کاهش یافته و گیاهان کلاس ۱ قدرت رویش و رقابت بهتری پیدا می کنند.

ب - به علت کوتاه بودن طول مدت چرا (توقف دام در مرتع)، رشد مجدد گیاهان کلاس ۱، مورد چرای دام قرار نگرفته و از تضعیف گیاهان کلاس ۱ جلوگیری می شود.

ج - به علت استفاده از گیاهان کلاس ۲ و ۳ در مرحله شادابی، ارزش غذایی آنها بیشتر بوده، نتیجتاً مقدار علوفه برداشت شده در واحد سطح، بیشتر از حالت چرای آزاد خواهد بود. طبق آزمایش های به عمل آمده این افزایش علوفه ۳۰٪ و افزایش محصول دام تا ۳۵٪ بوده است.

د - به علت محدود بودن سطح مرتع، راهپیمایی دام و در نتیجه لگدکوبی خاک و صرف انرژی کمتر است.

ه - هدر رفتن علوفه در اثر لگدکوبی دام، کمتر است.

با توجه به موارد فوق می توان در بحث شیوه صحیح چرای دام از مراتع، چرای بسته را نسبت به چرای آزاد، برای جلوگیری از تخریب مراتع و تولید علوفه بیشتر توصیه نمود.

زهرا خدنگی باراتی - کارشناس ناظر ترویج

احمد ملایی - کارشناس ترویج

معمولاً خاکهای بستر گلخانه ها دارای بذر علفهای هرز گیاهان انگل، انواع قارچها و باکتریهای مضر و بعضی افات می باشد. لذا برای پیشگیری از خسارت این عوامل به بوته های خیار نیاز به ضد عفونی بستر خاک حداقل به عمق ۲۵ سانتیمتر می باشد که به روشهای زیر انجام می شود:

۱. ضد عفونی بوسیله بخار آب

۲. ضد عفونی بوسیله اشعه خورشید

۳. ضد عفونی بوسیله سموم

ضد عفونی بوسیله اشعه خورشید:

بستر خاکی را پس از بخش انواع کودهای حیوانی و پس از مخلوط شدن کامل خاک با کود آبیاری غرقابی می کنند و پس از فروکش کردن آب آبیاری روی سطح زمین را با ورقه های نایلونی غریب پوشانده و لبه های نایلونی را به عمق ۲۰ سانتیمتر زیر خاک قرار می دهند این عمل در ماههای گرم تابستان و حداقل به مدت ۶ هفته انجام می شود. پیش بینی می شود با توجه به افزایش دمای لایه سطح خاک بوسیله انرژی خورشیدی و همینطور به وسیله ی تخمیر کودهای حیوانی بخش اعظم قارچهای خاکزی و بذر علفهای هرز از بین برود ضمن اینکه پس از پایان کار بستر مناسبی برای کاشت بذور خیار آماده می گردد.

ضد عفونی بستر کشت در گلخانه

صاحب انبیا: سازمان جهاد کشاورزی سیستان و بلوچستان

مدیر مسئول: مهندس بهزاد شهرکی

سرمدیر: مهندس زهرا راشکی قلعه نو

مدیر داخلی و وبسایتی: مهندس عباس آفر

طراحی و صفحه آرایی کامپیوتری: مهندس زهرا راشکی قلعه نو

پیگیری امور مالی و چاپ: نادر محمدیان

عکس: محمدرضا مهدیزاده نمود و محمدرضا ثوری

آدرس: بلوار بهداشت، سازمان جهاد کشاورزی - تلفن: ۲۵۱۲۳۶۰

آدرس پست الکترونیکی: tarvij_sb@yahoo.com